

BİR ACI HİKÂYE

HALİT ZİYA UŞAKLIĞIL

Kişiler

Agâh Aksel	Dönemin dışişleri bakanlığı müsteşarı
Ali Türkgeldi	Dönemin Tiran elçisi
Latife Uşaklıgil	Muammer Uşaklıgil'in kızı ve Mustafa Kemal Atatürk'ün eşi
Muammer Uşaklıgil	Halit Ziya Uşaklıgil'in kuzeni
Numan Menemencioğlu	Diplomat ve siyasetçi
Tevfik Rüştü Aras	Dönemin dışişleri bakanı
Yunus Nadi	Gazeteci, Cumhuriyet gazetesinin kurucusu

Özet

Halit Ziya Vedide ve Sadun adındaki iki çocuğunu hastalıktan dolayı kaybeder. Üçüncü çocukları Güzin'in hastalığıyla uğraştıkları sırada Vedat dünyaya gelir. Ancak Güzin altı yaşında vefat eder. Vedat üç buçuk yaşındayken kardeşi Bülent dünyaya gelir. Halit Ziya yaşları biraz ilerlediğinde iki oğlunun iyi bir eğitim alması için elinden geleni yapar, ikisini Galatasaray'a kaydettirir. Savaşın patlak vermesi çocukların eğitim hayatına sekte vurur. Fakat Halit Ziya kişisel bağlantılarını kullanarak Vedat'ı on altı yaşında Almanya'da üniversiteye kaydettirir. Bir süre sonra Almanya'daki siyasi iklim gündelik hayatı sarsmaya başlayınca Vedat'ın eğitimine İsviçre'de devam etmesini sağlar. Vedat mezuniyetine yarım dönem kala kendini hazır hissetmediğini belirtip Paris'te iki dönem daha okumak isteyince Halit Ziya yine kişisel bağlantılarını kullanarak bu isteğini yerine getirir. Ancak Vedat burada gece hayatına eğitimden daha çok zaman ayırmaya başlar. Bunun üzerine Halit Ziya onu İstanbul'a çağırır ve Osmanlı Bankasında işe başlatır. Halit Ziya'nın yeğeni Latife Hanım Mustafa Kemal Atatürk'le evlenince Vedat da müzik ve yabancı dil alanlarındaki yeteneklerini Atatürk'e gösterme fırsatı elde eder ve Atatürk'ün teşvikiyle bankadan ayrılıp diplomat olmaya karar verir. Vedat gibi bankada çalışan Bülent de aynı yolu izler. Ancak Bülent başarılı bir diplomat olurken Vedat görevlendirildiği Prag'dan sebepsizce bakanlığın emrine alınır. Bunun bir daha yaşanmasından korkarak mesleğinde daha nitelikli biri olmak için İstanbul'da Hukuk Fakültesinde öğrenim görür. Mesleğe geri döndükten sonra Brüksel'de görevlendirilir. Ancak yakın arkadaşı Tiran elçisi olunca Tiran'a tayin edilmek ister. Tiran'da çalışırken tekrar sebepsizce bakanlık emrine alındığını öğrenir ve orada 33 yaşında intihar eder.

Olaylar

İlk Yıllar

Halit Ziya'nın eşi süt bezlerindeki bir iltihaptan dolayı bebeklerini emziremez ve çocuklarını süt annelere teslim etmek zorunda kalır. Ancak çocuklar süt anneler yüzünden çeşitli hastalıklara maruz kalır. Vedat, Halit Ziya ve eşinin, kızları Güzin'in hastalıklarıyla meşgul oldukları bir dönemde Nişantaşı'ndaki evlerinde dünyaya gelir. Halit Ziya, küçük yaşta yine hastalıklar yüzünden ölen oğlu Sadun'un cenazesinde gözyaşı dökken ve ikinci oğlunun doğumunu göremeyen babasının adı Halil'i Vedat'a ikinci ad olarak koyar. Anne bu sefer yeni doğan bebeğini kendisi emzirmek ister. Fakat iltihabın ilerlemesi sonucunda süt bezleri ameliyatla alınır ve Vedat başka yollarla beslenir.

Halit Ziya ve eşi zamanlarının çoğunu hasta olan Güzin'e ayırır da onun altı yaşında vefat etmesi üzerine Vedide ve Sadun'un ardından üçüncü çocuklarını da erken yaşta kaybederler. Onun hatıralarıyla daha fazla yaşayamayarak Büyükkada'ya taşınma kararı alırlar. Bu sırada Vedat bir buçuk yaşında cılız bir çocuktur. Taşandıktan sonra, Rum katoliklerinden Lucia adlı bir dadı bulurlar ve Vedat adanın temiz havası ve onun bakımıyla biraz da olsa toparlar.

Muayene

Ancak adadaki günlerden Halit Ziya'nın aklında bir muayene anısı kalır. Adada Ermeni Katolik patriğinin kardeşi olan Dr. Ormanyan yaşamaktadır. Halit Ziya bir gün onunla sohbet ederken Vedat'ın

rahat nefes alamadığından ve ağzı açık uyuduğundan bahseder. Bunun üzerine, Dr. Ormanyan onu akşam kendi evinde muayene edebileceğini söyler. Halit Ziya akşam Vedat'ı alıp onun evine gider. Karanlık olmaya başladığı için masanın üstünde petrol lamba yanmaktadır. Doktor, lambanın isini kesmek için biraz uğraşır sonra da Vedat'ı bir sandalyeye yerleştirir. Ellerindeki petrolü yıkamadan şişe benzeyen bir nesneyi alıp Vedat'ın burnuna sokar. Vedat ağlamaz ancak çeşitli sesler çıkararak şikayet etmeye başlayınca Halit Ziya onu geri çeker. Doktor genzinin tıkalı olduğunu söyleyip konuşmaya başlar fakat Halit Ziya'nın dikkati çoktan dağıldığı için onu dinleyemez. Hiçbir kırıntı göstermeden Vedat'la dışarı çıkar ve arabasıyla onu gezdirir. Bu gezinti boyunca Vedat cılız vücudunu onunkine yapıştırır ve hiç sesini çıkarmadan oturur. Halit Ziya'nın kulaklarında ise hâlâ oğlunun sızlayışı vardır.

Bülent

Vedat üç buçuk yaşındayken, karlı bir gün Bülent dünyaya gelir. Bülent doğduktan sonra Vedat'ın onu kıskanmasını beklemelerine rağmen Vedat her fırsatta kendi hakkından vazgeçerek kardeşine abilik yapar. Normalde annesiyle babasının ortasında yattığı için sık sık annesinin yanına gidip "Sizi rahatsız etmeyeyim, ben başka yerde yatarım" der.

Eğitim ve Engeller

Aile önce Yeşilköy'e, Halit Ziya Dolmabahçe Sarayı'nda başkâtip olunca da Nişantaşı'na taşınır. Bülent'e bir süt anne, Vedat'a da Veta isminde yeni bir Rum dadı bulunur. Halit Ziya artık oğlunun eğitim hayatına başlaması gerektiğini düşünerek onu Fransız Katolik okuluna gönderir. Fakat Vedat okula gidip gelirken üşüttüğü için sürekli hastalanır. Bülent de abisinin yokluğunda dadısı Hatice Hanım'la pencere kenarından ayrılmadan onu bekler ya da dadısıyla beraber abisinin okula gider.

Halit Ziya bu iki sebepten dolayı okul fikrinden vazgeçer. Kızı Bihin'in mürebbiyesi Madame Catherine ile anlaşır. Fakat bu sefer de Vedat Madam Catherine ile evde ders yapmak için odaya kapandığında Bülent onların kapısında ağlamaya başlar. En sonunda ders esnasında ses çıkarmaması koşuluyla dersi dinlemesine izin verilir. Mürebbiye, Dame de Sion'un kütüphanesine abone olur, oradan aldığı kitapları sesli okur. Bu sayede Bülent de Fransızca konuşmaya başlar.

Bir gün arkadaşı Aurelio Lambardo Halit Ziya'ya kızına Fransızca, İngilizce ve piyano eğitimi aldirtmakla iyi ettiğini ama oğullarının da Fransızca ile birlikte Almanca ya da İngilizce öğrenmesi gerektiğini söyleyince Halit Ziya oğullarının henüz Fransızcaya hâkim olmadığını belirterek itiraz eder. Arkadaşı bu sefer kendi çocuklarının evde konuşulan dili yani İtalyancayı, çalışınların dili olan Rumcayı, Fransızcayı, İngilizceyi ve Almancayı birbiriyle karıştırmadan konuşabildiklerini anlatınca Halit Ziya onun çocuklarının yakında işi kalmayacak olan Alman mürebbiyesini kendi çocukları için işe almaya karar verir.

Alman mürebbiye Vedat'a hem Almanca hem de piyano öğretmeye başlar. Ayrıca deniz kuvvetlerinin bando şefi olan Lange da haftada bir kere gelip Vedat'ı dinler ve mürebbiyesini yönlendirir. Ancak İttihat ve Terakki hükümetten ayrılınca Halit Ziya'nın işine son verilir ve aile Yeşilköy'e geri döner. Bir süre sonra Balkan Savaşı patlak verince aileyle birlikte Yeşilköy'e yerleşen mürebbiyeler ülkeden ayrılır. Bunun üzerine Halit Ziya çocuklarını Yeşilköy'deki Katolik Fransız rahiplerinin okuluna gönderir. Müzik dersi için rahiplerin aracılığıyla Bakırköy'de ikamet eden organist ve viyolonist Mercenier ile anlaşır. Fakat savaş ilerleyince aileyi artık Yeşilköy'de tutmak istemeyen Halit Ziya onları İstanbul'a yani Suriçi'ne gönderir kendisi de Yeşilköy'de kalır.

Dünya Savaşı başladığında her şey değişir. Yeşilköy'deki rahip okulu kapanır. Çocuklar bir süre Bakırköy'deki bir rahip okuluna devam eder ama rahipler ülkeyi terk etmek zorunda kalınca orası da kapanır. Halit Ziya sonunda onları Galatasaray Lisesine kaydetmeyi düşünür ve okulun müdürüyle görüşür. Müdür Salih Arif Bey ders yılı başladığı için çocukların ikinci döneme kadar evde hazırlanmalarını ve okula ikinci dönem başlamalarını tavsiye eder. Okula başladıklarında aralarındaki yaş farkına rağmen iki kardeşin aynı yatakhânedeki kalmalarına izin vereceğini de ekler.

Halit Ziya artık herhangi bir işte çalışmadığı için çocuklarını ayrı ayrı odalarda bir sonraki döneme kadar hazırlar. Mercenier müzik dersleri için Bakırköy'den Yeşilköy'e gelmeye devam eder.

Avrupa'ya Seyahat

1915 yılının temmuz ayında İttihat ve Terakki, Halit Ziya'ya Almanya'da araştırma yapmayı teklif edince o da eşi ve çocuklarını alarak yola çıkar. Vedat'ın matematik öğretmenleri seyahat boyunca matematikten uzak kalmaması gerektiğini bildirdiği için Halit Ziya her sabah bir saat boyunca Vedat'a matematik çalıştırır.

Her şehirde iki veya üç gece kalarak Sofya'dan Bükreş'e, oradan Budapeşte'ye oradan da Viyana'ya geçerler. Viyana'da görülecek yer kalmadığına ikna olunca Almanya'ya geçerler. Almanya'da gündüzleri birçok şehirdeki tarihi binaları, eski kiliseleri, tiyatroları ve müzeleri teker teker gezerler. Geceleri de kaldıkları şehirde sergilenen operalara giderler. Okulun açılma vakti gelince çocuklar anneleriyle birlikte geri döner. Halit Ziya ise beş ay daha kalır.

Savaşa Rağmen Devam Eden Hayat

Çocukların eğitimindeki tek sorun beslenmedir. Savaş nedeniyle hem evde hem de okulda gıda tedarikinde zorluk çekilir. Halit Ziya ve eşi, çocuklar okula giderken çantalarına birkaç günlük yemek yerleştirirse de sonradan anırlar ki çocukları bu yemekleri okuldaki ilk günlerinde arkadaşlarıyla paylaşmaktadır. Fakat onlara kızmak yerine iyi ahlâklarından dolayı memnun olurlar.

Vedat Almancasını okul dışından gelen bir öğretmen sayesinde ilerletir, piyano için de her hafta piyanist olan Radeqlia'ya ders almaya gider. Bülent keman derslerine okulun öğretmeniyle devam eder. Ancak bir gün Radeqlia, Vedat'ın bir parçayı iyi çalamadığını söyleyerek onun önündeki defteri hiddetle yere fırlatır. Özenle yapılan uyarılara bile tahammül edemeyen Vedat yerdeki defteri alır ve selam vermeyi ihmal etmeden dışarı çıkar. O günden sonra Vedat'ı bir daha aynı hocaya göndermek mümkün olmadığı için Halit Ziya İstanbul'un en ünlü müzisyenlerinden biri olan Grosser ile anlaşır.

Bir süre sonra okul savaş nedeniyle hastaneye dönüştürülünce yatılı öğrenciler gönderilir. Çocukların okula evden gidip gelmesi zor olduğundan bir süre Şişli'de oturan ablalarında kalırlar.

Halit Ziya bunları anlattıktan sonra dünya acılarıyla kavrulurken çocuğuna biraz olsun çocukluğunu yaşama fırsatı tanımadığı, her türlü zorlukla mücadele etmek için uğraştığı için kendine kızar.

Almanya

Halit Ziya, liseye orada devam edecek üç yeğenini ve Vedat'ı alarak Almanya'ya gider. Türk-Alman Dostluk Derneği üyelerinden biri olduğu için yeğenlerine farklı şehirlerde kalacak yer ayarlar, Vedat'ı da üniversiteye kaydetmek ister. Ancak üniversite, Halit Ziya'ya oğlunun yaşı henüz on altı olduğu için onu okula kabul edemeyeceğini bildirir ama savaşa birlikte girilen bir ülkenin tanınmış bir figürü olduğu için Prusya Eğitim Bakanlığına başvurmasını önerir. Halit Ziya'nın, bir dostunun aracılığıyla yaptığı bu müracaattan iki gün sonra bakan onu ziyarete gelir ve talebinin kabul edildiğini haber verir.

Hukuk Fakültesinin ünlü hocalarından Dessoir ile baş başa bir görüşme yapar, sonra da Vedat'la onu evinde ziyaret eder. Profesörün eşi Almanya'nın ünlü şarkıcılarından biri olduğu için Vedat'ın müziğe olan ilgisini öğrenince onu piyanonun başına oturtur ve kimin bestesini çalmak istediğini sorar. Vedat Schumann'ın bir bestesini çalacağını söyleyince onun bir bestesini önüne koyar. Sonunda kadın gülerken yaşına göre çok iyi çaldığını ancak çalışmada bir sinirlilik olduğunu ve onu Almanya'nın önemli piyanistlerinden Sauer'e tavsiye edeceğini söyler.

Halit Ziya, Vedat'ın kalacak yerini de yine kendi bağlantılarıyla bulur. Bir binanın son iki katında yaşayan Dr. Brösicke'nin evindeki bir oda Vedat'a kiralanır. Dr. Brösicke bacağı kesildiği için çalışma odasından dışarı çıkmayan biridir. Evde Vedat dışında bir kiracı daha vardır; konservatuvarda okumak için Berlin'e taşınan genç bir kız. Vedat bu kızın çıkardığı piyano seslerinden o kadar bıkar ki babasıyla konuştuğu her sefer evden ve aileden ne kadar memnun olduğunu belirtip konu kızı geldiğinde "Beni çıldırtacak!" diye ondan şikayet eder.

Ancak ailenin iki kızından biri cephelerde hastabakıcılık yaparken diğer kızı konservatuvarda okumaktadır. Vedat piyano çalarken o da ona kemanla eşlik eder. Akşamları da baba oğul birlikte operalara giderler. Bir ara Vedat akşamları dans kursuna da gider. Böylelikle Almanya'daki günler yoğun bir şekilde geçer. Fakat Vedat annesinden ve kardeşlerinden hiç haber alamadığı için bir yanı daima buruk kalır.

Halit Ziya, oğlu Vedat'ın kendini bütünüyle onun ellerine bıraktığını ve o ne derse onu doğru kabul ettiğini aktararak onu lisedeki sevdiği dersi kimya dururken iktisat alanına yönelttiği için kendini kınar.

Gıda Meselesi

Savaş nedeniyle ne yumurta, ne yağ, ne et, ne kahve, ne çay, ne süt ne de meyve bulunur. Akşamları evde yenen yemek pancar salatası, patates ve ince bir dilim ekmekten ibarettir. Halit Ziya'nın kaldığı pansiyonda kendi evlerini terk etmiş iki Musevi kadın vardır. Bir gün onlara gıda sıkıntısından bahsederken iki kadın birbirine bakıp gözleriyle anlaşır ve eğer aracı olurlarsa gizli bir örgütten et, yumurta, tereyağı gibi gıdaları temin edebileceğini söylerler. Halit Ziya bu Musevi masonik loca aracılığıyla Vedat için tereyağı, et, yumurta ve ekmek edinir. Vedat sabahları pansiyona geldiğinde onun paltosunun ceplerine küçük paketler içinde yemek sıkıştırır ancak Vedat hiçbirine el sürmez. Neden el sürmediğini sorduğundaysa Vedat her seferinde tok olduğunu söyler.

İsviçre

Halit Ziya'nın kuzeni Muammer, bir gün kızı Latife'yle birlikte Berlin'e gelir. Almanya'da Halit Ziya'nın farklı şehirlere yerleştiği iki oğlu İsmail ve Ömer vardır. Eşi, diğer oğlu Münci, kızları Vecihe, Rukiye ve Latife de Avusturya'da kalmaktadır. Ancak sonradan Almanya'daki oğullarını alıp Avusturya'da kalanlarla birlikte İsviçre'ye gitmeye karar verdiği anlaşılır. Onların güvenli bir ülkeye gidişi Vedat'ta hüznün ve imrenmeye sebep olur. Babasına "Onlar gidiyorlar, biz kalıyoruz" diye sitem eder. Almanya'da akrabalarından yalnızca Zeki kalmıştır. Halit Ziya, Vedat'ın yalnızlığını bir nebze olsun azaltmak için onu bir tatilde Berlin'e davet eder. Onun ardından da Vedat'la Almanya'nın İsviçre'ye benzetilen bir kısmına Berchtesgaden'e giderler. Kaldıkları otelde verilen yemekler Berlin'dekinden farklı değildir ancak otel çalışanlarının başındaki kişi sayesinde tereyağı, peynir ve yumurtaya erişebilirler. Diğer insanlar gibi dağa tırmanmaktansa kasabada görülecek yerleri gezerler.

Spartakistler

Bir akşam Vedat babası ve kendisi için operaya iki bilet alır. Halit Ziya akşam tam saatinde koltuğuna geçer ve Vedat'ı beklemeye başlar. İkinci perde sonlanmasına rağmen gelmeyince telaşlanarak dışarı çıkar. Dışarıdaki kalabalığa kulak verince üniversitenin Spartakistler tarafından işgal edildiğini öğrenir. Polislerden birine öğrencilerin durumunu sorunca tüm çalışanların ve öğrencilerin okuldan çıkarıldığı bilgisini alır. Ertesi günün sabahına kadar uyuyamaz. Vedat sabah ona gelir ve başından geçenleri eğlenceli bir ifadeyle anlatır. Halit Ziya'nın aksine hiç korkmamıştır. Ayrılmak üzereyken Halit Ziya nereye gittiğini sorar, Vedat derse gittiğini söyleyince onu yalnız bırakmak istemez. Okula yaklaştıklarında yolda polislerle Spartakistlerin silahlı çatışmasına yakalanırlar ancak kimse yaralanmaz.

Berlin'de hayat her gün daha tekinsiz bir hâl aldıkça Vedat dayanamaz ve artık orada kalmak istemediğini söyler. Bir gün Talât Paşa'nın yaveri olan Arif Cemil Berlin'e gelip Halit Ziya'ya Talât Paşa'nın onu İsviçre'ye göndermek istediğini bu yüzden onunla görüşmek istediğini bildirir. Talât Paşa ülkeyi terk edip Berlin'e sığınmıştır. Halit Ziya, onunla kaldığı otelde ayaküstü görüşür. Talât Paşa ondan İsviçre'de Türklerin lehine görüşmeler yapmasını isteyince bir şey yapabileceğine inanmadığını ifade eder. Ancak Talât Paşa yine de gitmesini ister. Halit Ziya, Arif Cemil'e oğluyla birlikte gitmek istediğini aktarınca Arif Cemil gereken ayarlamaları yapar ve Halit Ziya ile Vedat yola çıkarlar.

İsviçre'ye Yolculuk

Planları önce Münih'e gitmek sonra Lindau kasabasından vapura binip Konstanz Gölü'nü geçip İsviçre'ye varmaktır. Münih'e gidecek olan katarla bindiklerinde bir memur bir kutuyla gelir ve kutunun Halit Ziya'nın yakın arkadaşı olan Elçi Rifat Paşa'nın eşi tarafından Vedat'a gönderildiğini bildirir. Memur gittikten sonra kutuyu açtıklarında içinde onlara birkaç gün yetecek kadar kurupasta bulurlar.

Katar hareket ettikten bir sonra aniden durur. Vedat neler olup bittiğini anlamak için dışarı çıktığında vardıkları istasyonun Spartakistler tarafından işgal edildiğini öğrenir. Çok uzun bir süre bekledikten sonra katar tekrar hareket eder. Münih'e vardıklarında her yer karanlıktır. Eşyalarıyla yapayalnız kaldıkları bir an Halit Ziya pejmürde kılıklı bir adam görür ve ona eşyalarını taşıtmayı teklif eder. Adam kahkaha atarak birçok otelin işgal altında olduğunu söyler ve onları hemen istasyonun karşısındaki bir otele götürür. Yataklar çok pis olduğu için Vedat üstünü değiştirmeden ve yatağı açmadan uzanır, Halit Ziya da oturduğu yerde uyuklamayı tercih eder. Sabah olduğunda Lindau kasabasına giden bir katar olup olmadığını öğrenmek için dışarı çıkar. Bir katar vardır ancak ne zaman hareket edeceği belli değildir. Hemen birinci mevkiden iki bilet satın alır ve Vedat'ı uyandırıp onunla birlikte katarla gider.

Katar erken bir saat olmasına rağmen doludur. Birinci mevkide bir koltuğa yerleşmek üzereyken üç Alman asker gelir ve sert bir şekilde orada ne işleri olduğunu sorar. Halit Ziya biletlerini gösterince askerlerden biri kahkaha atarak kapıdaki "Zabitlere mahsus" yazısını gösterir. Bu sefer çantalarını sürükleye sürükleye dışarı çıkıp katarı boş yer aramaya başlarlar. Bir ara bir kadın pencereye vurur ve onları yanına çağırır. İçeri girerler ancak her yer tıklım tıklım doludur. Kadın Vedat'ı yanına alır, Halit Ziya da çantasının üstüne oturur.

Uzun bir beklemenin ardından katar yavaşça hareket eder ancak gece olduğunda birden durur. Kaza olup olmadığını merak eden yolculardan biri aşağı iner ve geri döndüğünde lokomotifin uzun katarın ilk yarısını Lindau kasabasına götürüp onları taşımak için geri döneceğini söyler.

Böylelikle Lindau kasabasına gece yarısına doğru varırlar ve göl kenarında bir otele yerleşirler. Sabah olduğunda vapur saatine kadar kasabayı gezerler. Vapura binme zamanı geldiğinde çantaları ve kendileri aranır. Halit Ziya para kaçakçılığını engellemek için alınan önlemler nedeniyle Almanya'dan ayrılırken üstüne az miktarda para alır ve paltosunun astarının içine yüklü miktarda para saklar. Paltosunun içindeki para fark edilmez ancak görevli, üstündeki az miktar parayı yanında götürmeyeceğini söyleyip paranın tamamını kaldığı otelin müdürüne teslim etmesini, aldığı makbuzun karşılığını da İsviçre'de tahsil etmesini emreder.

Romanshorn adlı bir kasabaya varırlar ve orada yine göl kenarında bir otele giderler. Berlin'de çektikleri gıda sıkıntısı nedeniyle kendilerini otelin yemek salonuna atarlar ve Almanya'da bulunmayan birçok yemeği iştahla yerler. Yağmur altında kasabayı dolaşırlar. Akşam yemeğini de iştahla yedikten sonra odalarına çekilirler ancak uyumak üzereyken kapı vurulur. Müdür o gece otelde bir eğlence olacağını söyleyip onları da davet eder. Sesten dolayı nasılsa uyuyamayacaklarını düşünüp uzunca bir süreyi eğlencede geçirirler. Sonunda yorgunluktan ve uykusuzluktan dolayı müsaade isteyip odalarına geçerler ve bütün gürültüye rağmen derin bir uyku çekerler. Ertesi gün de Zürih'e giderler.

Bern

Halit Ziya, Zürih'i daha önceden gezdiğinden Vedat'ı dolaşması için yalnız bırakır ve bankaya gider. Havalenin daha gelmediğini öğrenir ve paltosunun astarında getirdiği paraları değiştirmek ister. Banka görevlisi paraları ülkeye nasıl soktuğunu sormaz ve değiştirir. Ertesi gün de Vedat'ı üniversiteye kaydetmek için Bern'e geçerler.

Burada Berlin'deki gibi aile pansiyonları yoktur, diğer pansiyonlar da çok kötü durumdadır. Halit Ziya oğlunu böyle kötü yerlerde bırakmaya kıyamayarak bütçesini biraz zorlar ve tavsiye edilen villalardan birine gider. Ailenin yaşlı kızları tarafından idare edilen az müşterili Villa Frey'i beğenir. Zengin bir kütüphânesi, piyanosu ve müzikten hoşlanan müşterileri vardır. Kendisi Lozan'da kalacaktır, derslerin başlamasına daha beş gün olduğu için Lozan'a Vedat'la birlikte giderler.

Lozan

Lozan'da kuzeni Muammer'in kaldığı otele yerleşirler. Onların geldiğini duyan Halit Ziya'nın birçok dostu ziyarete gelir. Otelin hıncahınç dolu salonunda otururken misafirlerden biri Vedat'tan piyano çalmasını rica eder. Vedat kalabalıktan çekinerek çalmak istemez, ısrarlar devam edince de dayanamayıp salondan kaçarak gider. Halit Ziya onun bu tavrına sinirlenerek peşinden gider ve onu çok sert bir dille azarlar. Vedat duydukları karşısında koltuğa yığılır kalır, Halit Ziya da misafirlerinin yanına geri döner. Ancak misafirlerine ve Vedat'a karşı sergilediği bu kaba davranışını hatırladıkça hem utandığını hem de üzüldüğünü dile getirir.

Yaz Tatili ve İstanbul'a Dönüş

Halit Ziya Vedat'ın İngilizcesini geliştirmesi için onu Lozan'da tanıştığı bir avukatın evine yerleştirir. Avukatın eşi İngiliz olduğundan çocuklarıyla da Vedat'la da İngilizce konuşur. Bu sırada Halit Ziya da bir villaya yerleşir. Vedat her gün villaya giderek babası ve diğer müşteriler için piyano çalar.

Ülkesine dönmek isteyen Türk gençlerine yardımcı olan İtalyan bir konsolosluk çalışanı sayesinde İstanbul'a dönme fırsatı bulan Harun adlı bir gencin aracılığıyla Halit Ziya da Taranto'ya kadar tren oradan da İstanbul'a vapur bileti alır. Gidiş gününe kadar Vedat'a mümkün olduğunca farklı yerleri göstermek için onu gezdirir.

Taranto'ya gelince bir otele yerleşirler ancak burada temiz su bulmak mümkün olmaz. Yüzlerini yıkamak için berbere uğrarlar. Sonunda gemiye binerler ancak gemi tıklım tıklım doludur. Bir gece Vedat'ın piyano çaldığını öğrenen gemi süvarisinden biri ondan piyano çalmasını rica eder. Vedat notalarının sandıkta sandığını da ambarda olduğunu söyleyerek yapamayacağını dile getirir ancak süvari bir süre sonra sandığının kamaralarının yanına getirildiğini haber verir. Vedat çaresiz teklifi kabul eder ve süvari şarkı söylerken o da piyano çalar. Zira süvari, İtalya'nın sanatçılarından biridir ancak savaş nedeniyle işsiz kaldığı için hayatını bu şekilde şarkı söyleyerek sürdürmektedir. Şarkı söylemeyi bitirip yolculardan para toplamaya başlayınca Vedat kendisinin de para topladığının zannedilmesinden çekinir. Bunun üzerine Halit Ziya ona herkesin göreceği şekilde süvarinin tepsinine para atmasını söyler. Bunu yaptıktan sonra Vedat çekincesinden kurtulur.

Mektuplar

Vedat İstanbul'da kısa bir süre kaldıktan sonra bu sefer İsviçre'ye tek başına döner. Ancak bu sefer ailesi onun bir buhran geçirdiğini düşünür. Zira para talepleri sıklaşır ve bir ara eğitimine Cenevre'de devam etmek istediğini anlatan bir mektup gönderir. Halit Ziya, bu değişiklik istediğinin bir kadından kaçma arzusuyla ilişkili olduğuna kanaat getirir. Başkâtipliğini yaptığı eski Reji müdürü Mr. Rambert'in Cenevre'de yaşayan oğlundan Vedat hakkında bir araştırma yapmasını rica eder. Bu kişi Bern'e gidip Vedat'la görüşür ve Halit Ziya'ya endişe etmesi gereken bir durum olmadığını bildiren bir mektup yazar.

Ancak Halit Ziya yine de ikna olmaz. Nitekim, Vedat tatil için İstanbul'a döndüğünde bir gün onu çekmecesine mücevher kutusunu saklarken görür. Bu mücevher kutusunun içi normalde boş olduğu için anahtarı da üstünde durur ancak Vedat onu kilitleyip anahtarı da cebinde saklar. Geri dönme zamanı gelince de okulu bitirmesine yarım dönemi kaldığını ancak yeterli hissetmediği için Paris'te iki dönem geçirip kendini biraz daha geliştirdikten sonra mezun olmak istediğini söyler. Halit Ziya bunu kabul ederek Fransa'daki dostları aracılığıyla Vedat'a referans sağlar ve Vedat Paris'e gider. Müzikle ilgili bir ailenin evinde kiraya çıkar.

Bir süre sonra bu ailenin evinde kalmasını sağlayan kişi İstanbul'a gelip Halit Ziya'ya oğlunu İsviçre'den Paris'e göndermekle hata ettiğini söyleyerek Paris'in gece hayatından şikayet eder. Bunun üzerine Halit Ziya, güvendiği bir dostu olan Gustave Mendel'e Vedat hakkında araştırma yapmasını ve onu derhal İstanbul'a göndermesini rica eden bir mektup yazar. Arkadaşı açıkça bilgi vermese de düşüncelerinde haklı olduğunu ima eden bir cevap yazar ve Vedat'ı İstanbul'a gönderir.

Halit Ziya, Vedat dönünce onu arkadaşı Osmanlı Bankası müdürü Steeg'in yanına götürür ve banka memuru olmasını istediğini aktarır. Müdür arkadaşı olumlu bir karşılık verince Vedat hemen işe başlar. Fakat Halit Ziya, Vedat'ın hayatına giren kişinin kim olduğunu merak etmekten kendini alamaz ve bunu ancak oğlu öldükten sonra kısmen de olsa öğrenir. Cenazeden sonra kızı Bihin'le oğlu Bülent'in salondaki sobanın başında bir şeyler yaktıklarını görünce ne yaktıklarını sorar ve Vedat'ın sakladığı mektuplar olduğunu öğrenir. İkisi de hiçbirini okumadıklarına yemin ederler. Fakat Bülent, Vedat'tan yaşlı bir kadının resmini gördüğünü itiraf eder. İsminin de yalnızca bir kısmını görebilmiştir; Baronne de Chan...

İstanbul

İki kardeş, Bülent ve Vedat bankacı olmuştur. Yeşilköy'den bankaya gitmek zor olduğu için Şişli'de bir daire tutulur ve döşenir. Aile, yılın yedi ayını bu evde geçirir. Oğullarının çevresinde dönemin ünlü yazarları ve müzisyenleri vardır. Banka, yerlilerin hiçbirini müfettişliğe kabul etmese de bir istisna yaparak Vedat'ı müfettişliğe hazırlamak ister. Halit Ziya'ya göre aile hayatlarının en mutlu günleri çocuklarının bankada çalıştığı bu zamandır.

Ankara

Halit Ziya, kuzeni Muammer'in kızı Latife'yi yıllar önce evinde uzun bir süre misafir etmiş ve bu sürede onun Türkçesiyle, Fransızcasıyla ve genel kültürüyle ilgilenmiştir. Latife Mustafa Kemal ile evlenince onları tebrik etmek için Ankara'ya gider. İstanbul'a dönüşünden kısa bir süre sonra da Vedat, Ekrem Besim ve Muhittin Sadak ile kurduğu müzik grubuyla konser vermek için Ankara'da bulunur. Bu sırada Latife'nin misafiri olarak Çankaya Köşkü'nde kalır.

Bir gece İsmet İnönü ve Tefik Rüştü'nün bulunduğu bir toplantıda Mustafa Kemal Vedat'tan piyano çalmasını ister sonra da bazı gazetelerden İngilizce, Fransızca ve Almanca tercümeler yaptırır.

Bankada çalıştığını öğrenince de bankacı değil diplomat olması gerektiğini söyler. O gecedan sonra Vedat diplomat olmaya heves etmeye başlar.

Halit Ziya'nın Ankara'ya yaptığı bir seyahatte ikinci defa Çankaya'da misafir edildiği bir akşam yemekten önce içilirken Mustafa Kemal, Vedat'ın hâlâ bankada çalışıp çalışmadığını sorar ve hâlâ diplomat olmak için adım atmadığını öğrenince yaverine Vedat'a bir telgraf çekmesini emreder. Yaveri dışarı çıkınca peşinden Latife Hanım da çıkar ve geri dönünce Halit Ziya'yı göz işaretiyle yanına çağırarak yavere telgrafı çektiğini, kocasının aklına gelen fikirleri ertesi gün unuttuğunu söyler.

Halit Ziya bunu Vedat'a anlatırken Latife'nin muhtemelen bir abla olarak onun meslek değiştirmesini ve aileden uzakta yaşamasını uygun bulmadığını dile getirir. Fakat Vedat Latife'nin kendi kardeşlerinin Roma'da ve Paris'te çalışmasına mani olmadığını öne sürerek babasına karşı çıkar ve diplomat olmak istediğini bildirir. Halit Ziya, bankadan istifa etmek yerine izin alarak bu mesleğe geçiş yapmasını tavsiye eder ve Latife'nin Mustafa Kemal'le geçimsizliği söz konusu olursa kendi konumunun kırılabilirliğine dikkat çeker. Vedat bunları dinledikten sonra babasının tavsiyesine uyarak bankadan izin alıp Ankara'ya gider ve diplomat olur.

Ancak bir süre sonra Vedat'tan bir mektup gelir. Latife ve Mustafa Kemal boşandığı için Latife Ankara'dan ayrılmıştır. Giderken Vedat'a Çankaya Köşkü'nde onun misafiri olarak kaldığını, o giderken onun orada kalmasının uygun olmadığını söylemiştir. Vedat da babasından habersiz bir iş yapmayacağı cevabını vererek kalmaya devam etmiştir. Şimdi, ne yapmasını gerektiğini soruyordur. Halit Ziya onun orada Latife'nin değil, cumhurbaşkanının misafiri olarak bulunduğunu ve onun emrinde olduğunu yazar. Vedat mektubu piyano çaldığı sırada alır ve okurken içeri Mustafa Kemal girer. Mektubun Halit Ziya'dan geldiğini öğrenince kendisi de okumak ister ve mektubu geri vermez.

İki Kardeş

Mustafa Kemal, Vedat'ı Londra elçiliği üçüncü kâtipliğine tayin eder. Osmanlı Bankası, çalışanlarının kendilerini geliştirmeleri için onları yurt dışına gönderdiği için Bülent de banka tarafından görevli olarak Londra'ya gönderilir. İki kardeş bir daire kirayıp birlikte yaşamaya başlar. Halit Ziya ve eşi bir akşam onlara haber vermeden Londra'ya gider, evdeki yardımcı onların geldiğini haber verdiğinde Bülent heyecanla elindeki kemanı bir kenara fırlatır. Yirmi dakika sonra gelen Vedat onları daha soğukkanlı bir şekilde karşılar. On iki gün kaldıktan sonra İstanbul'a geri dönerler.

Londra'dan döndüklerinde Bülent de bankadan istifa edip diplomat olmaya karar verir. Bu sefer ikisi de Ankara'da bir eve yerleşir. İstanbul'dan yeni eve birtakım eşyalarla birlikte Sultan Reşat'ın Vedat'a hediye ettiği piyano da gönderilir. Ancak iki kardeşin aldığı maaş bir evi idame ettirmeye yetmediği için Halit Ziya bir baba olarak ülkeye iki iyi diplomat kazandırdığını düşünerek onlara aylık ödenek ayırır.

Vedat, Washington Elçiliğine tayin edilir ancak üniversiteyi tamamlamadığı için Avrupa'ya gidip eksik kalan yarım dönemi orada tamamlamayı tercih ederek hakkını Bülent'e devreder.

Hayal Kırıklığı

Bülent gittikten sonra Vedat Ankara'da tek başına yaşamaya başlar ancak yazdığı mektuplarda sürekli olarak etrafındaki insanların hasetinden şikayet eder. Uzun bir bekleyiş sonucunda Berlin'e başkâtip olarak tayini çıkar. Berlin'e gidene kadar evdeki bütün eşyasını hatta piyanosunu bile satar ve bir otel odasına yerleşir.

Birkaç gün sonra Halit Ziya, Vedat'ın onu Ankara'da beklediği haberini alır. Gittiğinde Vedat'ı çökmüş hâlde bulur. İki gün önce resmi bir davete katılmış, birkaç gün sonra Berlin'e gidecek olmanın heyecanı ile eğlenirken meslektaşlarından biri Berlin işinin iptal olduğunu, özel kalemde kaldığını haber vermiştir. Halit Ziya önce bakanla görüşmeyi teklif eder ancak Vedat bakanın kendisini daima vaatlerle oyaladığını, ona da farklı davranmayacağını söyler. Sonra Mustafa Kemal'le görüşmeyi düşünür ama bu sefer de Vedat cumhurbaşkanından duyduğu iltifatların etrafta haset ve kıskançlığa yol açtığını o yüzden mesleğinde onun desteği olmadan ilerlemek istediğini belirtir. Halit Ziya ona karşı kimlerin dostluk ve düşmanlık beslediğini sorar ve isim ister. Sonunda da oğlunu Ankara'da bırakarak İstanbul'a geri döner.

Prag

Bir süre sonra Vedat'tan Prag'a başkâtip olarak atandığını bildiren bir mektup gelir. Vedat İstanbul'a gelip ailesini gördükten sonra yola çıkar. Ancak elçi bir ameliyatta vefat edince Vedat elçi vekilliğine geçirilir. Kısa sürede çevresinde sevilen bir kişi olur çünkü diğer elçilerle onların anadillerinde konuşur. Alman elçi alışılmışın dışına çıkarak yirmi dört saat içinde iade-i ziyarette bulunur. Ancak elçilik bir ziyaretçiyi kabul etmek için hiç uygun bir durumda olmadığından Vedat kendi cebinden karşılayarak çay takımı, briç takımı, kahve ve sigara takımları alır. Ayrıca kardeşi aracılığıyla Washington'dan bir araba sipariş eder. Üniversiteyi tamamlamak için de Prag'daki bir Alman üniversitesine kaydolur.

Latife'nin Ziyareti

Bir gün Latife Halit Ziya'yı arayarak onu çok özlediğini söyler ancak daha önceden uzun bir süre kaldığı Yeşilköy'deki eve gelmek istemez, dışarda buluşmak ister. Yer ve saatte anlaşılır ama ardından Reşit Saffet arayarak Latife'yle buluşacaklarını öğrendiğini, dışarda buluşmak yerine kendi evinde görüşmelerini teklif eder. Bir araya geldikleri gün Latife özellikle Vedat hakkında sorular sorar ve ona övgüler düzer. Halit Ziya Latife'yi kardeşi Münci'nin ölümüne dek bir daha görmez.

Bir Hayal Kırıklığı Daha

Bir gün Halit Ziya diplomat bir arkadaşıyla karşılaşır ve ondan Vedat'ın Prag'dan geri çağrıldığını öğrenir. Haberi oğluna kendisi vermek isteyerek Ankara'da daha önemli bir göreve istendiğini bildiren bir telgraf çeker ve durumun iç yüzünü anlaması için eşini Ankara'ya gönderir.

Bu sırada Reşit Saffet'ten bu kararın sebebini öğrenmesini rica eder. Reşit Saffet kararın yönetim tarafından verildiğini bildirmekle yetinir, eşi de Vedat'ın birkaç arkadaşıyla görüşüp gittiği gün geri döner. Öğrendiği şudur; bir gün Bakan Tevfik Rüştü telaşla Haydar Bey'den Vedat'ı bir disiplin yaptırımı olan ve memuru kızağa çekmek anlamına gelen bakanlık emrine almasını istemiştir. Bakanlıktaki disiplin kurulu ise bu karara karşı çıkmayacaklarını ancak sebebi bilinmeyen böyle bir kararı aynen uygulamaktansa Vedat'ı sadece Ankara'ya çağırarak yetinilmesi gerektiğini bildirmiştir.

Bunlar gerçekleşirken Vedat'ı daima koruyan Numan Ankara'da değildir, yerinde vekâleten Belgrat Elçisi Haydar Bey vardır. Halit Ziya bu şahsı Dışişleri Bakanlığında özel kalem müdürü olan Şevki Bey'e vekâlet ettiği yıllarda tanımış ve kabalığından rahatsız olmuştur. O yüzden bu konuda ona başvurmak istemez. Fakat bir dostu aracılığıyla bakandan bir sebep ister. Bakan ise baskı altında kaldığı için böyle bir karar aldığı söyler ancak kimin baskı yaptığını paylaşmaz.

Vedat İstanbul'da

Vedat perişan bir hâlde İstanbul'a gelir. Ankara'ya gitmez, işinden izin alır ama bankacılığa da geri dönmez, mesleğinde ilerlemek için Hukuk Fakültesine gitme kararı alır. Halit Ziya oğlunun yeni baştan üniversite okuma kararını destekler. Onun için evde bir salon ayrılır. Fakat şanssızlık Vedat'ın peşini bırakmaz. Gelirken yanında getiremeyeceği eşyaları sandık içinde bir nakliyat firmasına vermiştir. Sandıkta elçilik için aldığı eşyalarla Londra'daki terziden getirtip hiç giyemediği kıyafetleri ve düşmek üzere olan bir gencin heykeli de vardır. Sandığı gümrükten alıp eve getirdikten sonra heykeli babasına göstermek için kapağını açar ve elbiselerinin çalındığını görür. Ancak çalınan elbiseleri gibi hiç giyilmemiş olan paltosu yerinde duruyordur. O paltosu ilk defa bir sene sonra Kızılay Başkanı Ali Rıza Paşa onu iftara davet ettiğinde giyer. Akşam sonlanıp da herkesle beraber aşağı indiğinde paltosunu yerinde bulamaz. Kış gecesi soğuktan titreyerek sokağa çıkar ve taksi arar ama o gecedeki uzun süren bir hastalık geçirir.

Halit Ziya onun yirmi beş yaşında okul hayatına geri dönmesinden ve her geçen gün daha üzgün birine dönüşmesinden dolayı mutsuzdur. Vedat kalabalıklardan kaçan, saklanan biri olmuştur. Çok sevdiği müzikten bile artık hoşlanmıyordur. Evde ne zaman radyo dinlense şikayet eder, sonunda Halit Ziya radyoyu kızına hediye eder gramofon dinlemeye başlar ama Vedat ondan da rahatsız olur. Hatta ne zaman piyano çalması istense çalmak istemediğini söyler. Bir gün bu isteği Halit Ziya hasta yatağındaiken tekrarlar ama Vedat özür dileyerek yine çalmaz.

Etraftaki insanların da oğluna acıdığını gördükçe Halit Ziya daha çok kahrolur ama talihsizliğin kendi ailesinde eskiden beri var olduğuna inanır. Büyükbabası Hacı Ali Efendi hayatta her zaman başarılı olmuş biriyken onun kardeşi Hüseyin Efendi bütün hayatını zarar ve kayıp içinde geçirmiştir. Babası Hacı Halil Efendi yoksunluklarla boğuşurken amcası Sadık başarıdan başarıya koşmuştur. Abisi Ethem, hayatını ayrılık ve üzüntüyle geçirirken kendisi evlat acısı dışında güzel bir hayat sürer. Vedat da bu karşılaştırmaları kendisiyle kardeşi Bülent arasında yaparak "Ben bu ailenin Etem Bey'iyim" der.

Halit Ziya da onu içten içe abisine benzetir. Onu ne zaman yatağının üstünde uzanmış ders çalışırken görse sol ayağının üstüne attığı sağ ayağını tıpkı abisi Etem gibi durmadan salladığını söyler.

Mesleğe Dönüş

Vedat uzun süre Ankara'ya dönmediği için istifa etmiş sayıldığından Hukuk Fakültesini bitirdikten sonra mesleğe dönmek ister ancak nasıl yapacağını bilemez. Ailece bakanlığın bir zorluk çıkarmasından çekinirler. Bakanın ağızını bir dost aracılığıyla arattıklarında Vedat'ın Mustafa Kemal'in emriyle mesleğe alındığını, geri dönmek için yine onun emri gerektiğini söylediğini öğrenirler. Halit Ziya bu düşünce biçimine kızsız da elinden Ankara'ya gidip Vedat'a dostluk eden meslektaşlarıyla görüşmekten başka bir şey gelmez. Bunca emeğe rağmen işsiz kalan oğlu için kapı kapı dolaşmaktan başka çaresi olmadığı için yılgınlık duyar.

Ankara'da önce Bülent'le görüşür. Bülent, genel sekreterlik makamında bulunan Hasan Rıza'yla görüşmek gerektiğini söyleyince birlikte onu ziyarete giderler. Bülent dışarda beklerken Halit Ziya içeri girer. Hasan Rıza hemen yerinden kalkarak onu iyi bir yere oturtup kendisi için onu karşısına küçük bir sandalye çeker ve bir dilekçe yazılmasının uygun olduğunu belirtir. Bunun üstüne, Halit Ziya otele dönüp bizzat cumhurbaşkanına sunulmak üzere Vedat'ın mesleğe başladıktan sonra başından geçenleri anlattığı bir dilekçe yazar. Bülent dilekçeyi alıp Hasan Rıza'ya götürür. Aynı gün, oteldeki odasında beklerken telefon çalar, arayan Hasan Rıza'dır. Dilekçeyi cumhurbaşkanına sunduğunu, kendisinin olan bitene çok üzüldüğünü ve Vedat'ın mesleğe dönmesi için bakanlıkla irtibata geçeceğini bildirir. Halit Ziya haberi alır almaz Vedat'ı arar. Sonrasında bulduğu iki arkadaşı, Ankara'dan ayrılmadan Vedat'ın dönüşünden rahatsız olacağı için bakana da bir mektup yazmasını tavsiye ederler. Halit Ziya bu tavsiyeye uyarak bakana bir mektup bırakarak oradan ayrılır.

Düğün ve Cenaze

Vedat mesleğe döndükten sonra aile Bülent'i evlendirmek için uğraşır ancak Bülent ailesinin bahsettiği hiçbir kızı istemez. Bir gün, Vedat Ankara'dan geldiğinde Bülent'in evleneceği kızı bulduğunu söyler. Yunus Nadi'nin kızı Leyla'dan bahsediyordur. Onunla Ankara'da bir eğlencede tanışmış, beraber dans ettikten ve uzun uzun konuştuktan sonra ona hayran olmuştur. O bunları anlatırken Bülent Leyla'yı daha önceden gördüğünü belli edercesine gülümser. Halit Ziya, Yunus Nadi'yi ziyaret ederek kısaca niyetlerini açıklar. Yunus Nadi kızından da onay alınca hemen İstanbul'da bir nişan töreni düzenlenir. Düğünü geciktirmek istemezler ve Ankara'da yüzlerce davetlinin katılacağı bir tören hazırlığına girişirler.

Halit Ziya ve eşi düğüne gitmek için onları trene yetiştirecek olan vapurun vaktini beklerken telefon çalar. Arayan kişi Halit Ziya'ya eşinin erkek kardeşi Mehdi'nin Ankara'ya giderken yolda öldüğünü haber verir. Onun ardından Vedat arayıp düğünün iptal edildiğini sadece nikâh olacağını bildirir. Halit Ziya eşini İstanbul'da bırakarak Ankara'ya gider. Akşam cenaze soğuk ve yağışlı bir havada otomobillerin ışığı altında defnedilir. Ertesi gün de öğle vakti nikâh yapılır. Halit Ziya, Vedat'a Bülent'in büyüğü olarak çoktan evlenmiş olması gerektiğini ima edince Vedat kendi talihsizliğini başkalarına bulaştırmak istemediğini ve hayatta belirli bir refah düzeyine erişmeden evlenemeyeceğini söyler.

Brüksel

Bakan Tefik Rüştü Aras seyahatleyken ona vekâlet eden Şükrü Kaya orada birkaç ay kaldıktan sonra başkâtip olacağı sözüyle Vedat'ı Brüksel Elçiliğine atar. Vedat Brüksel'de kendisine bir daire kiralar ve usta bir aşçı olan bir yardımcı tutar. Halit Ziya'nın dostu olan Weyl Ailesi ile sık sık görüşür. Bülent de Londra'ya atanınca fırsat buldukça birbirlerini ziyaret ederler. Her şeyin yerli yerine oturduğu bu süreçte Anvers konsolosu uyku ilacıyla intihar eder. Bunun üstüne, bakanlık konsolosluğa yeni birini atamaktansa konsolosluğun işlerinin de elçilik tarafından yürütülmesine karar verir. Vedat konsolosun son saatlerinde yanında bulunur, cenaze işlerini halleder ve cenazeden sonra her sabah trenle Brüksel'den Anvers'e gidip öğleye kadar oradaki işlerle meşgul olur, öğle yemeğine Brüksel'e evine gelir, sonra da elçiliğin işlerini yürütür. Halit Ziya, herkesin bu ağır iş yükünün Vedat'ı Brüksel'den soğuttuğunu hissettiğini söyler.

Bu sırada arkadaşı Ali, Tiran elçisi olarak atanınca daha önce aralarında geçen bir konuşmayı Vedat'a hatırlatır. Ali, eğer bir elçi olursa atandığı yere gelip gelmeyeceğini sormuş Vedat da geleceğini söylemiştir. Bu konuşmayı hatırlatıp şaka yollu Tiran'a gelip gelmeyeceğini sorar, Vedat ise ciddi bir şekilde geleceğini söyler. Halit Ziya, Brüksel ve Tiran arasında karşılaştırma yaparak bunun iyi bir fikir

olmadığını düşünür zira vaat edilen başkâtiplik de henüz gerçekleşmemiştir. Ancak elinden bir şey gelmez.

Apartman

Vedat eşyalarını bir sandığa yerleştirip bir nakliye firmasıyla Tiran'a gönderir. Halit Ziya bir süre sonra bu eşyaların ayrıntılı dökümünü görünce inanamaz zira çocuklarla birlikte bir aileyi barındıracak kadar çok eşya vardır. Vedat'a eşyanın hazır olduğunu ama ortada evin olmadığını söyleyince Vedat da kardeşi Bülent'le birlikte Ankara'da bir apartman yaptırmayı planladıklarını anlatır. Sahip oldukları her şey zamanla eriyip giderken ellerinde bir şey kalmasını ister. Vakıflar İdaresinin satışa çıkardığı bir araziyi annesinin adına satın alır. Bina tamamlanınca apartmana ne ismi vereceklerini tartışır ve sonunda Vedat'ın önerisiyle o mahalleye daha önce cami ve okul yaptıran Kapıağası Sinan Ağa'nın adı verilir. Bir gün sohbet ederlerken Vedat annesiyle babasına şaka yollu "Oğlunuzu evlendirdim, binanızı da yaptırdım" der.

Tiran

Bülent, babasına Vedat'ın ölümünden bir sene sonra Vedat'ın Tiran'a gönderdiği eşyaların da tıpkı daha önce olduğu gibi çalındığını anlatır. Bu sefer çalınanlar arasında Londra'daki terzisine yeniden yaptırdığı elbiselerle birlikte çok sevdiği heykel de vardır, o yüzden heykelin aynısını Prag'dan getirtir. Ancak Brüksel'de tuttuğu ev için özel olarak yaptırdığı koltuk takımını ve diğer eşyalarını mecburen depoda çürümeye terk eder.

Ancak Vedat Tiran'daki hayatı sever. Kendini Tiran'da Türkiye'deki düşünce hareketlerini yakından takip eden bir topluluk içinde bulur. Tanıştığı kimseler arasında babası Halit Ziya'nın kitaplarını okuyanlar da vardır. Hatta bunlardan biri Kral Zogo'dur, bu yüzden karşılaştıkları ilk törende Vedat'a resmîyetin ötesinde yakınlık gösterir. Vedat organizasyon işinde iyi olduğu için elçiliğin tüm davetlerini o organize eder ve bunu o kadar iyi becerir ki diğer elçilikler de davet verecekleri zaman onlardan destek ister. Böylece Vedat, elçilikte zengin bir içki mahzeni oluşturur.

Bu sırada Bülent Bükreş'e asaleten başkâtip olarak atanır. Bu, Vedat için bir sarsıntı olur zira artık aradaki yaş ve kıdem farkına rağmen kardeşiyle aynı derecededir. Kendi terfisi Brüksel'e giderken olduğu gibi burda da ertelenir. O yüzden sürdüğü güzel hayata rağmen bir türlü mutlu olamaz. Sonunda arkadaşı Numan'a bir mektup yazarak akranları arasında hak etmedikleri hâlde derece atlayanlar olduğundan, kendisininse sürekli oyalandığından şikayet ederek istifaya sürüklendiğini ifade eder. Ancak o mektubu gönderdiğinde Numan çoktan bir ameliyat için Avrupa'ya hareket etmiştir. Halit Ziya bunun üzerine bakanlıktaki bir arkadaşına kendisi mektup yazarak durumu açıklar. Fakat arkadaşı Müsteşar Agâh Bey'in desteği olmadan bir şey yapamadığı için çaresiz kalır.

Halit Ziya oğlunun mektuplarında artan mutsuzluğu gördükçe kahrolur. Vedat, bakanlığın onun aleyhine olan tavrının terfiyle sınırlı olmadığını onu fazla iş yüküyle ezmeye çalıştıklarını anlatır. Brüksel'de bulunduğu süre boyunca konsolosluğun da işleriyle uğraştığı için bir yardımcı talep etmesine rağmen bakanlık bu talebi ancak o Tiran'a geçtiğinde yerine getirir. Halit Ziya aynısının Tiran'da da yapıldığını, oğlu ölene dek ona birkaç kişinin işinin yaptırıldığını, elçiliğin ancak onun ölümünden sonra tam teşekküllü hâle getirildiğini söyler.

Bu arada, oğlu ölmeden kısa süre önce isimsiz mektuplar almaya başlar. Mektuplarda birçok çirkin ifade yer aldığı için bir tanesi hariç hepsini yakar. Ancak sonradan bu mektuplardan Vedat'a da gönderildiğini öğrenir.

Bir Rüya ve Ölüm Haberi

Halit Ziya 1937 yılının son ayında bayram arefesi gecesinde bir rüya görür. Normalde Vedat'ı rüyasında görmemesine rağmen o gece Vedat rüyasında tam karşısında dikilip hiçbir şey söylemeden ona bakar. O da oğlunun yanına gider, ona sarılır, yüzünü öper ve çenesini yalar sonra da ısırır. Bu garip rüyadan çok etkilenir ancak eşine hiçbir şey söylemez. Bayram şekeri almak için çarşıya gitmeden önce oyalanmak için *Son Posta* gazetesinin sabah baskısını okurken bir haber görür. Tiran Elçisi Yakup Kadri'nin Yugoslavya'nın Split kasabasında bir arkadaşıyla birlikte arabadayken bir kadına çarptığı yazıyordu. Haber yanlışdır çünkü Yakup Kadri Prag elçisidir. Halit Ziya bu isim yanlışından yola çıkarak haberde başka yanlışlıklar ve eksiklikler de olabileceğini düşünür. Kimseyle bir şey paylaşmadan çarşıya giderek bayram şekeri alır yanındaki adamla eve gönderir sonra da Reji'deki idare meclisi toplantısına gider. Durumu arkadaşlarıyla paylaşınca bakanlığı aramaya karar

verirler ve Halit Ziya Müsteşar Agâh Aksel'e gazetede ki haberi sorar. Agâh Bey soğuk bir tavırla haberin yanlış olduğunu, öyle bir olayın gerçekleşmediğini söyler. Halit Ziya kendisi bu kadar telaşlıyken onun böylesine soğukkanlı oluşunu yadırgar. Telaşı telefonu kapatıldıktan sonra da devam eder. Bu sırada Numan bir arkadaşı aracılığıyla Halit Ziya'ya bakanı aramasını telkin eder. Halit Ziya da bu sefer bakanı arar. O daha bir şey sormadan bakan, oğlunun sıhhati için ellerinden geleni yaptıklarını bildirir. Halit Ziya dayanamaz, olduğu yere yığılır. Sonradan çıkan haberde Vedat'ın Anvers konsolosu gibi çok sayıda uyku ilacı içerek intihar girişiminde bulunduğu yazar. Ertesi gün haberi alanlar taziyeye, alamayanlar bayram ziyaretine gelir. Ancak hiçkimse bunun sebebini sormaz. Halit Ziya, herkesin oğlunun başına gelenleri bildiğini bu yüzden de onlara hiçbir soru sormadığını söyler.

Son Gün

O gün, Elçi Ali Türkgeldi ile Vedat öğle yemeğindeyken Vedat'ın sebepsizce bakanlık emrine alındığını bildiren bir telgraf gelir. Vedat telgrafı okuduktan sonra donuk bir ifadeyle onu elçiye uzatır. Elçi yazılanları görünce bunun kanunsuzluğuna itiraz edeceğini belirtip hemen ağır bir cevap yazar ve yazdıklarını Vedat'a okutur. Vedat yazılanları beğenir ama bir gece uyuduktan sonra karar vermeyi teklif eder sonra da dışarıda dolaşmak için izin alır.

Geri döndüğünde odasına girmeden önce çalışanlardan kendisini rahatsız etmemelerini ister. Ancak bunu söyledikten birkaç dakika sonra zile basarak sofracıyı çağırır, bayram sebebiyle elçilikte ziyafet verilecektir, o yüzden sofranın çiçeklerini unutmamalarını tembihler. Kendi başına kalınca elçiye bir mektup yazar. Mektup "Bu işin başka çözüm yolu yoktu" cümlesiyle başlar. Son maaşına el konduğunu bilmeden Tiran'daki borçlarının maaşından ödenmesini ister.

Ertesi sabah dışarı çıkmayınca kapısına vurulur, cevap alınmayınca elçi haberdar edilir. Sonrasında içeri taraçadan girilir ve Vedat'ın başucunda dört tane boş Luminol tüpü, annesinin gençlik fotoğrafı, annesine yazılmış bir mektup ve biraz ilerde elçiye yazılmış iki mektup daha bulunur.

Olayın ardından Elçi Ali Türkgeldi sert bir dil kullanmaktan kaçınmadan bakanlıkla yazışmalar yapar. Bu yazışmalarda Vedat'ın maruz kaldığı haksızlığa tahammül edemediği için intihar ettiğini açıkça belirtir.

Cenaze

Ali Türkgeldi, Vedat'ın ölümünün ardından Yunanistan elçisinin elçiliğe gelerek hüngür hüngür ağladığını, İtalya elçisinin bayrak indirerek yas ilan ettiğini, Romanya elçisinin de Tiran'a o zamana kadar öyle bir kâtip gelmediğini belirttiğini anlatır. Bazı diplomatlar naaşın İstanbul'a gönderilene dek elçilikte sergilenmesinde ısrar etse de buna dine uygun olmadığı gerekçesiyle karşı çıkar.

Bülent, naaşı İstanbul'a getirmek için Bükreş'ten Selanik'e trenle, oradan Florina'ya yine trenle, oradan karla kapanmış yolda bazen yürümek zorunda kalarak Tiran'a ulaşır. Ancak önce orada bir tören düzenlenir. Arnavutluk hükümetiyle anlaşıldığı şekilde cenaze elçilikten kaldırılır. Önde bir bando matem müziği çalar. Onu bakanlığın ve Vedat'ın dostlarının gönderdiği çiçekler takip eder. Cenazenin arkasında Kral Zogo'nun gönderdiği müfettiş, Halit Ziya ve Bülent hazır bulunur. Onların ardında da bakanlar, belediye başkanı, milletvekilleri ve elçiler. Cenazeye esnaftan da katılanlar olur. Diğer elçilikler bayrak indirirken halkın birçoğu matem işareti takar. Tabut musallaya kadar Tiran Ticaret Odası başkanının da dahil olduğu önemli isimler tarafından taşınır. Cenaze namazı kılındıktan sonra Tiran müftüsü dua okur, ülkenin önemli gazetecilerinden Nebil Çıka Vedat'ı öven bir konuşma yapar. Dışişleri bakanı Halit Ziya'ya halkın gösterdiği üzüntünün ne kadar gerçek olduğunu ifade eder, herkes Halit Ziya'ya ve Bülent'e veda ettikten sonra tören askeri selamla sona erer.

Naaş yollar kardan dolayı kapalı olduğu için vapurla Draç'tan Pire'ye gönderilir. İstanbul'a geldiğinde de kalabalık bir tören düzenlenir. Ancak Dışişleri Bakanlığı ne bakanlığı temsil edecek bir kişi ne de bir demet çiçek gönderir.

Ankara'nın Sessizliği

Vedat'ın ölüm haberi geldiğinde ailesi birçok yerden acılarını paylaşan telgraf ve mektup alır ancak Ankara'dan sadece tek bir telgraf gelir, onu da Vedat'ın çok sevdiği Numan gönderir. Halit Ziya'ya ne Vedat'ın bakanlıktaki arkadaşlarından ne de meslektaşlarından herhangi bir üzüntü ifadesi ulaşır. Yazanların hepsi yurt dışında görevde olan elçiler ve onların maiyetindekilerdir. Bakan ancak Vedat'ın

ölümünden 16 gün sonra kısa bir mektup gönderir. Halit Ziya bakanın o mektubu da bir arkadaşının tavsiyesiyle gönderdiğini ekler.

Halit Ziya bakanlığın bu ilgisizliğine o kadar alınır ki Müsteşar Ağâh Aksel'e sitem dolu bir mektup yazar. Bu mektup evindeki kedisi ölse bahçesine gömülürken başında duracak kadar üzgün olup olmayacağını sorarak sonlanır. Ancak Halit Ziya bu mektubu göndermektense kendine saklar.

Temalar

Aşırı Korumacı Ebeveynlik Halit Ziya, çocuklarını hayal ettiği gibi yetiştirmek için elinden geleni yapar. Çocuklarının eğitimi karşısında çıkan her engeli –Dünya Savaşı'nın yarattığı koşulları bile– aşmanın bir yolunu muhakkak bulur. Üniversite için yaşı küçük olmasına rağmen onu üniversiteye kendisi kaydettirir, hangi bölümde okuyacağına o karar verir, kalacağı yeri arkadaşları aracılığıyla o ayarlar. Oğlunun uygunsuz bir aşk macerasına sürüklendiğini düşündüğünde kendi arkadaş çevresini kullanarak oğlunun hayatını araştırır. Arkadaş çevresindeki nüfuzlu isimlerin oğlunun aldığı kararları uygulaması için aracı olmalarını sağlar. Bu durum oğlu Dışişleri Bakanlığında çalışmaya başladığında da değişmez. Zira Vedat Hukuk Fakültesinden mezun olduktan sonra mesleğe geri dönmek istediğinde dilekçeyi bile babası olarak kendisi yazar.

Kadercilik Halit Ziya, oğlu Vedat'ın başına gelenleri kendi aile tarihinde gördüğü bir ikilik üzerinden okumayı tercih eder. Büyükbabası ve kardeşi, babası ve amcası, kendisi ve abisi ve Vedat ile Bülent arasında kurduğu talihsizlik ve talihsizlik ayrımı Vedat'ın başına gelenleri normalleştirmeye hizmet etmekte. Halbuki Bülent'in de başına gelen talihsizlikler vardır. Düşününden önceki gün dayısının vefat etmiş olması bunun en önemli örneklerinden biridir.

Güceniklik Halit Ziya'nın oğlu Vedat'la ilgili tüm anılarına hakim olan duygu oğlunun ne kadar seçkin bir kişi olduğuna dayanmakta. Yetiştirmek için çok çaba sarf ettiği nazik, düşünceli ve görgülü oğlunun intiharı karşısında bu intihardan sorumlu tuttuğu Dışişleri Bakanlığının duyarsız tavrı onu çok incitir. Ölümünün Arnavutluk'ta bıraktığı etkiyi, Tiran'daki cenaze töreninde gösterilen özeni Türkiye'deki duyarsız tavırla yan yana koyarak oğlunun hak etmediği bir muameleye maruz bırakıldığını dile getirir.

Bibliyografya

Uşaklıgil, Halit Ziya. *Bir Acı Hikâye*. İstanbul: Özgür Yayınları, 2020.